

“Met duurzame samenwerking bereik je meer dan alleen”

Op het gebied van duurzaamheid is de gemeente Harderwijk al jaren bezig om stappen vooruit te zetten, legt Bram Oudejans, Beleidsmedewerker Duurzaamheid- en energie, uit. “Denk aan het recycleren van afval, energiebesparing, duurzaam opwek van energie en het streven naar biodiversiteit en meer groen in de openbare ruimte. Ook is er een duurzaamheidsvisie opgesteld met heldere kaders en een duidelijke, doelgerichte strategie.”

Biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit vormen de pijlers, gebaseerd op de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN. “Onze duurzaamheidsvisie is in samenwerking met onze inwoners en het bedrijfsleven tot stand gekomen. Als we deze doelen willen halen, hebben we elkaar ook in de uitvoering die samenwerking keihard nodig. In deze editie willen we onze waardering laten blijken, laten zien wat er gebeurt als we ideeën gezamenlijk uitwerken en uitnodigen tot het opzetten van nieuwe duurzame initiatieven. Door samenwerking bereik je meer dan alleen.”

Ingrid en Eugene Klooster

Biodiversiteit en klimaatadaptatie

Gemeente Harderwijk steunt Stichting Steenbreek, een landelijke organisatie die biodiversiteit van openbaar groen en particuliere tuinen bevordert. Enthousiast inwoner Ingrid Klooster heeft in haar wijk Zeebuurt al diverse projecten gelanceerd om steen te vervangen voor mooie bloemen en planten, waarvoor zij zelfs genomineerd is voor de landelijke Steenbreek prijs. Haar man Eugene zit in een ander bewonersinitiatief GAZ (Groep Aardgasvrije Zeebuurt. Zij onderzoeken of het mogelijk is om de wijk Zeebuurt van het aardgas af te krijgen.

Samen willen zij de wijk verduurzamen; Ingrid, enthousiast Mandalatuin tuinierster, als aanjager voor het groen en Eugene als lid van het GAZ-team. Samen met Marjan Deurloo gaf Ingrid een proef workshops voortuin ontwerp voor de gemeente Harderwijk. “Samen met de burens hebben we in onze straat grote stukken openbaar groen geadopteerd, waarbij we het verloederde gemeente groen vervangen door prachtige bloemenborders, die het hele jaar bloeien en die we met elkaar onderhouden” vertelt Ingrid Klooster.

Vorig jaar organiseerde zij een “Tegels eruit, planten erin” actie waarbij Eugène met 3 sterke jongens ruim 9.000 kilo aan

tuintegels uit de wijk ophaalden. Een groot succes, welke dit najaar een vervolg krijgt. Op zaterdag 2 oktober staat er weer midden in de Zeebuurt een lege container waar Zeebuurt bewoners zelf hun tuintegels in kunnen gooien. Ook staat er gratis 6 kuub compost.

De gemeente Harderwijk heeft een ondersteunende rol. “We betalen de plaatsing van de containers, het afvoeren van de stenen en stellen de compost beschikbaar,” laat Bram Oudejans weten. “Het is belangrijk dat de gemeente deze initiatieven omarmt, want zo kunnen wij verder vol enthousiasme,” aldus Ingrid.

Energietransitie Zeebuurt

Haar man Eugène Klooster heeft zijn eigen duurzame plannen. Hij maakt deel uit van GAZ (Groep Aardgasvrije Zeebuurt). “Dit initiatief is ontstaan in 2018 na de eerste bijeenkomst ‘Harderwijk van het gas af’. Doel van GAZ is de mensen uit de Zeebuurt te ondersteunen bij de energietransitie. “We hebben een buurtbijeenkomst gehad waar wel 150 inwoners op afkwamen, een zeer goede opkomst dus. Op vier zaterdagen nu in september en oktober komen we met de actie ‘Isoleren’. Via een huis aan huis folder nodigen we buurtbewoners uit naar de vrolijke Pipo wagen te komen op één van de vier locaties verspreid door de wijk, waar we advies over isolatie geven. Twee mensen in het GAZ-team, waaronder ik, zijn via Veluwe Duurzaam opgeleid tot energiecoach. We denken met mensen mee in de keuzes voor energiebesparende maatregelen. Daarbij lopen we ook met hen door het huis en bieden een persoonlijk advies op maat. Zowel huiseigenaren, huurders als woningcoöperaties mogen gebruikmaken van die kennis.”

Heeft u zelf een leuk duurzaam initiatief in gedachten? Bezoek dan www.veluweduurzaam.nl.

Energietransitie: Endura Harderwijk

Energiecoöperatie Endura Harderwijk heeft samen met de gemeente Harderwijk een uniek project opgezet: Zonnepark Harderwijk. Op het overloopterrein aan de Vuurtorenweg wordt een parkeerterrein overkapt met een carport met daarop meer dan 5000

zonnepanelen. Directeur Wim Sederel: “Het is zeer innovatief voor Nederland en we hebben er allemaal baat bij!”

Wie de polder inrijdt, ziet rechts van de N302 een enorme lege vlakte. Het overloopparkerterrein P8 wordt vooral gebruikt in het drukke vakantie seizoen, onder andere door bezoekers aan het Dolfinarium, zo’n twee maanden per jaar. In plaats van een asfaltvlakte die tien maanden per jaar bijna niet wordt gebruikt, bedacht Endura de bouw van een zonnepark boven deze parkeerplaatsen. “De te bouwen carport maakt het mogelijk om er én te parkeren én energie op te wekken. Wij willen hiermee 12 maanden per jaar energie opwekken. Half september begint de bouw; dan gaan de palen de grond in en daarna komt de staalconstructie er bovenop. We rekenen erop dat dit project voor het eind van het jaar draait.” Bram Oudejans: “Een zonnepark waarbij een energiecoöperatie en een gemeente gezamenlijk ontwikkelen, dat is uniek in Nederland. Dat is iets waar we trots op mogen zijn!”

Ook inwoners en lokale bedrijven kunnen participeren. Dit past heel goed bij de doelstellingen van Endura. “Er is veel interesse voor dit project, omdat steeds meer inwoners en organisaties het verduurzamen van het energieverbruik als een belangrijk doel zien. En het mooie is, als je dit lokaal kunt doen en ook nog

een leuke rente mag ontvangen, is dat driedubbele winst. Binnen een half jaar hadden we al genoeg inschrijvingen. Als het zonnepark winst maakt, profiteren niet alleen de deelnemende inwoners en bedrijven. Ook kan de gemeente haar deel investeren in het Duurzaamheidsfonds en Endura zet haar deel in voor de opstart van nieuwe projecten. Zo verduurzamen we samen Harderwijk.”

Over Energiecoöperatie Endura Harderwijk

Endura is een Energiecoöperatie voor de inwoners van Harderwijk en Hierden. “Het is een burgerinitiatief om in Harderwijk samen te werken aan de energietransitie. We werken eraan om het energiegebruik in Harderwijk verduurzamen en verminderen. Endura levert en produceert energie uit hernieuwbare bronnen (zoals zon en wind), om kosten te besparen en CO2 uitstoot te reduceren. Voor onze toekomstige generaties willen wij bewust met onze energie omgaan. Energie wat duurzaam, schoon en lokaal opgewekt is voor een leefbare omgeving. En dat doen we het liefst gezamenlijk, om met meer daadkracht mooie resultaten te bereiken.”

Wil je meer weten over de coöperatie, Harderwijk Energie en de gerealiseerde en aankomende projecten, kijk dan eens op www.endura-harderwijk.nl.

Energietransitie: Bedrijvenkring Harderwijk

De gemeente Harderwijk werkt met veel partijen samen om de ambities te behalen. Zo is de gemeente lid van de Werkgroep Duurzaamheid van de Bedrijvenkring Harderwijk. Deze is in 2016 opgericht om in brede zin met verduurzaming aan de slag te gaan. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor bedrijventerreinen werd al genomen in eerdere gesprekken over de Energieke Stad. Er is toen een CO2-footprint gemaakt van de bedrijven.

Parkmanager Marion van Gils: “Er is een menukaart gemaakt met een aantal duurzaamheidsitems waar ondernemers concreet mee aan de slag konden gaan, zoals LED-verlichting, mobiliteit, duurzame inzetbaarheid van personeel. De leden van de werkgroep hebben ieder hun specialiteit. De menukaart is voor alle leden van de bedrijvenkring, dus niet alleen voor wie gevestigd is op een bedrijventerrein.”

De volgende stap was een energiescan, die in 2018 gratis werd aangeboden aan ondernemers gevestigd op bedrijventerrein Lorentz. De scan was een start van het landelijke project BE+, om 250 bedrijventerreinen in Nederland energieneutraal en bij voorkeur energiepositief te krijgen. Het gratis aanbieden van de scan was mogelijk door een bijdrage van de gemeente, de BKH, de Provincie Gelderland en Oost NL. “Op Lorentz zijn 150 bedrijven gescand waarbij het energieverbruik in beeld is gebracht en belangrijker; op welke maatregelen ze in kunnen zetten om hun bedrijf te verduurzamen. Dit varieert van het plaatsen van zonnepanelen, warmtepompen, aanbrengen van LED-verlichting of gewoon ‘s avonds de stekker uit het stopcontact te halen.”

Na de scan is er een bijeenkomst geweest waarbij gesproken werd over de vervolgstap: gezamenlijk of individueel verduurzamen, landelijk, regionaal of lokaal? De conclusie was dat men collectief willen verduurzamen met uitvoering door een lokale partij. Van daaruit heeft het bestuur van de BKH Wim Sederel van Endura gevraagd om dit traject op te

pakken. Van Gils: “Het vertrouwen en de gunning is er om dit lokaal te doen. De vervolgstap is het ‘vinden’ van procesgeld, om een goed projectplan te kunnen schrijven en de juiste mensen erbij te betrekken. Het aanboren van subsidie kost veel tijd. Door tussenkomst van corona heeft het langer stilgelegen dan wenselijk.” Voor het bestuur van de BKH is verduurzaming topprioriteit, verzekert Van Gils. “Onze ambitie is in 2025 in ieder geval energieneutraal en bij voorkeur energiepositief zijn. We zoeken verdere samenwerking met het Noord Veluws Ondernemers Overleg om het breder in de regio te trekken. Vanuit dat bredere perspectief willen we subsidie aanvragen bij de Provincie. We hebben de data, nu moeten ondernemers bezocht worden, plannen gemaakt worden, een termijn bepaald worden en de manier van financieren. Zonnepanelen op een daken zijn wel een investeringen met een financieringsvraag. Als je dit geld niet hebt liggen, zou je dat vanuit een zakelijke energiecoöperatie kunnen financieren.”

De duurzaamheidsmaatregelen collectief uitrollen vergt voorbereidingstijd, beseft Oudejans. Ook zal er met netbeheerder

Liander gesproken moeten worden, om het energienet niet teveel te belasten. “De rol van de gemeente is deelnemen aan het overleg in de werkgroep, financiering van de oprichting en we willen ook financieel bijdragen als de Provincie dat doet. De gemeente is begonnen met de pijler energie; tot het verduurzamen van de bedrijventerreinen kun je ook de vergunde windmolens tellen. Datzelfde geldt voor de 8000 zonnepanelen en de biogascentrale van de rioolwaterzuiveringsinstallatie, een mooi project in samenwerking met het Waterschap.”

www.bedrijvenkringharderwijk.nl

Circulariteit

De gemeente Harderwijk is ambitieus op het gebied van circulariteit. Zij wil bestaande en toekomstige gebiedsontwikkeling circulair uitvragen, ontwerpen en bouwen. Cirkelstad Harderwijk is in oprichting en zal in november 2021 van start gaan. De gemeente start samen met spinner Jasja Scholtens verschillende pilotprojecten voor gebiedsontwikkeling en woningbouw.

Circulariteit is een onderwerp dat inmiddels bij iedere organisatie op de agenda staat, ook in de bouwwereld. Een gebouw is circulair als bij de bouw en het beheer voorraden in een gesloten kringloop worden gehouden, zonder schadelijke uitstoot naar lucht, water en bodem. “We streven er naar om in 2050 geen afval meer in een verbrandingsoven terecht te laten komen. Alle producten moeten dan hergebruikt worden tot nieuwe grondstoffen. Die moeten zo min mogelijk uit de bodem gehaald worden”, legt Jasja Scholtens uit Zwolle uit. Circulair bouwen betekent een huis bouwen met alleen maar producten die na de sloop en eventueel na verwerking weer hergebruikt kunnen worden. “Dit betekent slim nadenken over welk bouwsysteem je gebruikt, welke producten en hoe je het aan elkaar vast maakt. Houtbouw is heel circulair, maar de kosten daarvoor zijn momenteel erg hoog. Een alternatief is circulair beton. Beton kun je na sloop breken tot betongranulaat, wat weer als grondstof voor beton kan dienen. Om woningen demontabel te maken moet je er zo min mogelijk kit en pur in gebruiken.

Annelein Ouwerkerk (Gemeente) en Jasja Scholtens

Klikbriks in plaats van bakstenen met cement is ook een mooi circulair voorbeeld, maar met de huidige hoge bouwkosten is het een uitdaging om het betaalbaar te houden.”

De gemeente wil de circulaire economie aanjagen en heeft zich aangesloten bij Cirkelstad, dat een platform biedt aan bouw gerelateerde bedrijven en organisaties die willen werken zonder afval en uitval. Scholtens is aangesteld als spinner. “Ieder bouw- of bouw gerelateerd bedrijf weet dat circulair bouwen de toekomst is, maar het is wel ingewikkeld. Het vraagt om anders denken, andere bio based producten inkopen die je kunt toepassen in plaats van baksteen, maar die soms nog niet aan de garanties voldoen of helemaal voldoen aan het bouwbesluit. Voor de kwaliteit maakt het niks uit, maar omdat sommige producten heel nieuw zijn, hebben ze zich nog niet bewezen en vallen niet onder de bouwgaranties.”

Als spinner benadert Jasja Scholtens bouwbedrijven om samen de circulaire ambitie omarmen. “Je kunt beter samen aan de slag dan in je eentje pionieren. Mijn taak is partijen bij elkaar te brengen, te inspireren, kennis te delen en circulair bouwen aan te jagen. We houden per

jaar vier bijeenkomsten, waarbij iedereen het project bespreekt waar hij mee bezig is, waar hij tegenaan loopt en we kijken met elkaar hoe we kunnen helpen. Het is leren door te doen. Ik kijk heel erg naar de behoefte van partners; een bedrijfsbezoek op locatie is voor inspiratie dan het mooist.”

In Zwolle is Scholtens ook spinner en hier worden de eerste resultaten zichtbaar met circulaire elementen in huizen. “Na 2,5 jaar zie je dat de eerste projecten vorm krijgen: woningen met minerale steenstrips in plaats van bakstenen en ook wordt er meer in hout gebouwd. Een circulair huis is er nog niet, daarmee moet je geduld hebben.”

Scholtens denkt dat er in de bouwsector veel winst te boeken is, juist omdat er veel gebouwd moet worden. “Dit betekent op korte termijn je bouwproces anders inrichten, meer producten ontwikkelen die circulair zijn. Hoe meer die er zijn, hoe goedkoper ze worden en hoe groter de kans is dat ontwikkelaars ze gaan gebruiken. We kunnen met elkaar veel impact maken op de circulaire economie.”

www.cirkelstad.nl

Erwin Bruinink (voorzitter BKN) en Marion van Gils